

Emberépítészek

– a beszélgetés résztvevői
Bagdy Emőke és Bistey Zsuzsa*

Kiss József Zsolt: Szeretettel és tisztelettel köszöntök minden érdeklődőt. Az a megtiszteltetés ért, hogy én legyek a moderátor ezen a rendkívüli és rendhagyó beszélgetésen, amelynek apropójáról bevezetőként engedjenek meg néhány gondolatot.

A hely szelleme már adja magát, hiszen itt vagyunk Pesterzsébeten, az **Összetartozás templomában**, és rögtön ide kapcsolnám a nemzeti összetartozást. Gondolom, nem kell magyarázni, hogy mekkora szükség van a nemzeti identitás gyógyítására, szellemi és néplélektani szempontból egyaránt. Ha az idők szavát – kooperáció, együttműködés – veszem figyelembe, valóban az emberi értéket és erényt tekintve ez rendkívül fontos, tehát az összetartozás akár ezt is jelentheti. Továbbá közismert tény, hogy ezt az épületet **Makovecz Imre** tervezte, és az ő szellemisége a beszélgetésben más vonatkozásban is itt lesz velünk. Mindkét vendégünk kapcsolódik az építész életművéhez, abban az értelemben, hogy ő alapvetően emberépítész volt. Két vendégünkről elmondhatjuk, hogy ők is emberépítészek. Összekapcsolja őket az is, hogy templomok létrehozásában vettek, illetve vesznek részt. Az egyik vendégünk ennek az Összetartozás templomának az inspirációjában, fizikai megvalósulásában működött közre, másikkuk pedig egy olyan kápolna létrehozásán munkálkodik, amely egy szakrális térben Makovecz inspirációjára fog elkészülni. Az egyik vendégünk transzparens módon, a másikkuk pedig rejtettebben kapcsolódik ahhoz a szellemiséghez, amelyet Makovecz is követ, ez pedig egészen elvisz bennünket a **Rudolf Steiner-i** tanításokhoz.

Hogy ne rejtsem véka alá a vendégeink kilétét, szeretném bemutatni őket: **dr. Bagdy Emőke** klinikai szakpszichológus, pszichoterapeuta, professzor emerita és **dr. Bistey Zsuzsa** klinikai pszichológus, a **Filantroposz Egyesület vezetője és létrehozója**. Őt a sorsa fiatalokorá-

ban elszóltotta Magyarországról, emigrációban tanult, munkálkodott, majd az életfeladata visszahozta hazájába. Zsuzsával több szalon is együttműködünk, Emőkével többször készítettem már interjút, illetve tanított engem az egyetemen, és civilben tegeződünk. Megállapodtunk, hogy ezt a megszólítási formát fogjuk használni a beszélgetés során, amely végtére is a belső dimenzióról szól, s ebben mi mindannyian egyek vagyunk.

Idehozom édes anyanyelvünk bölcsességét. Nem mindegy, hogy valakinek szakmája, foglalkozása vagy hivatása van. Ez utóbbiban benne van az, hogy valaki elhívást érez valami iránt, és ebben hisz, hiteles, önazonos. Ebből fakadóan kérdezem, hogy mit jelent számotokra a hivatás. Az az elhívás, amit kaptatok, éreztetek, és amiért most is itt vagytok.

Bagdy Emőke: A hivatásban a szógyök a hív. Hova hív, ki hív téged, mire hív? Sok minden szólít meg bennünket az életben, és hív valahová. Ha a hajlamunk hajt, és van egy belső mozgatórugónk, ami az érdeklődésünket valamire irányítja, akkor a külvilág érintése is könnyebben elér bennünket. **Ki szeretném emelni a szakrális jelentést, azért mert mi, emberi lények mindannyian valamire elhívattunk, elrendelt a létezésünk. Értelme van a létezésünknek. Mindenki az univerzum páratlan csillaga, Isten egyedi, páratlan teremtménye.** A biológiánk lehet azonos, a vesém, a szívem ugyanúgy működik, mint a tiétek, és mégis a mi saját szívünk, a saját vesénk abban a páratlan egységben, szerkezetben sajátosan minket szolgál. Mi, emberi lények pedig a legfelső erő szolgálói vagyunk. Én sem kértem, hogy megszülessek, de te sem. Valami végett születünk. **Az elhivatottság, az elhívás eleve megválaszolja azt, hogy valahol helyed van a világban.** Hol van a helyem a világban? Az első a hivatásban, hogy

valahová rendelt vagyok, ahol az én emberi mivoltomat, minőségemet azzal tudom megmutatni, hogy miként állok helyt ott és úgy, ahova és ahogyan rendelve vagyok. Vajon azt, ahová gyökereztem, valóban úgy tekintem-e, hogy oda van rendelve az életem, és ott kell az életfámnak felnőnie, azután termőre fordulnia? Arra kell törekednünk, hogy érezzük: a hajlamom alapján merre hajt az érdeklődésem, hogy figyeljek, a szüleim pedig segítsenek abban, hogy felfedezzék azt, amit én öntudatlanul növekvő kisgyermekként még csak észlelek, hogy jól rajzolok, vagy ügyes vagyok valamiben. Legyen egy rám irányuló figyelem, amivel szinte tudatosítják a hajlamom megnyilvánulását gyermeki mivoltomban. Így támogatják, hogy az a kicsi tényleg úgy növekedjék, hogy megkapja azokat a hatásokat, amelyek azután segítik, hogy szép életfává tudjon cseperedni. **Karácsony Sándor** református pedagógusprofesszor gondolata, hogy lehet foglalkozásunk, szakmánk, mesterségünk és hivatásunk – ezeknek a minőségeknek az elhatárolásában végül is a minőség vonalát ott vonja meg, hogy harmóniában vagyok-e magammal és a világgal, hogy úgy érzem-e, hogy otthon vagyok, ahová rendelve vagyok. **Az otthonosság-érzés már-már boldogságérzet.** A boldogságpszichológia sokat tudna erről mondani, tehát legyünk otthon – fenn az ember magasán –, ott abban a minőségben, amit sikeresen kibontottunk, sokak támogató segítségével. Ez az elhivatottság az, ami azután úgy működik, hogy nem tudod nem tenni. Itt én megállnék...

Bistey Zsuzsa: Nehéz lesz a folytatás... Budapestben születtem, és kilencéves koromban elkeresztelt valaki sorspszetrának. Ez a név abból adódott, hogy mániákusan mindenkit az életéről faggattam. Gyűjtöttem a régi fényképeket, albumokat, a régi újságokat, állandóan bújtam a múltat. Nem értettem én, hogy miről van szó, de ez annyira erős volt bennem, hogy jóformán semmi másról nem akartam beszélni. Ha valakivel találkoztam, kérdés kérdés után jött belőlem, az emberek eleinte egy kicsit furcsállták, mert azért különös, ha egy kilenc-tíz éves gyerek ilyen kérdésekkel fordul a másik ember felé. **Egy olyan rendszerben kellett élnem, ami mindent megadott, csak a szabadságot nem. Az úgyne-**

vezett magyarországi szocializmus fénykorában voltam kisiskolás, de erdélyi gyökerű családban nevelkedtem, nőttem fel, és megvolt az a szerencsém, hogy amit az iskolában belénk töltöttek, azt otthon korrigálták a szüleim. Tehát volt egy olyan állapot, ahol kétfelé kellett egyszerre gondolkodni, és valahol eldönteni, hogy most melyik a valóság, melyik az igaz. Az elhivatottság nálam így jelentkezett. Még egy különös dolgot említenék, mert ez is talán utólag világossá teszi, hogy miért vagyok most ott, ahol vagyok. Kilencéves koromban kaptam egy Shakespeare-drámákat tartalmazó kötetet gyermekkiadásban, valamint az Iliászt és az Odüsszeiát. Én rögtön a görög kor mellett tettem le a voksomat, viszont éktelen haragra gerjedtem, amikor rájöttem, hogy a bátrak, az igazak meghalnak. A csavaros eszű, rafinált Odüsszeusz elpusztítja a gyönyörűséges Tróját, ez nekem borzasztó élmény volt. Tehát a gyermekkorban megmutatkozik valami már a felnőttből is. Azután el kell mondanom, hogy minden támogatás és szeretet ellenére nekem annyira elegendő volt az otthoni környezetből, hogy megszöktem. Négy dollárral a zsebemben beültem egy turistacsoportba, útlevelet sem adtak, hanem a belügyminisztérium csoportjával mentem ki tíz napra Ausztriába – és nem jöttem vissza. Amikor végre a pufajkás örök között a drótkerítésen átharcoltuk magunkat a busszal, és osztrák földre értünk, akkor megesküdtem, hogy én soha többé nem térek vissza ebbe az országba. Akkor 21 éves voltam, és 21 év múlva hazajöttem, hogy elkezdjem azt a munkát, amit immár 33 éve végzek egy parányi őrségi faluban, Ispánkon, ahol 110-en vagyunk, vagy 111-en. Az én életemnek a meghatározó eleme valóban a pszichológia volt. **Érdekelt az ember, az élet. Gyermekköztönnel is tudtam, hogy az emberben van valami halhatatlan.** Mindenesetre későbbi tanulmányaim során Dél-Afrikában nem támasztották alá ezt a nézetemet. Az akkori egyetemen azt tanulta az ember, hogy az ember alapjában véve fizikai lény, akinek vannak a fizikumából adódóan bizonyos lelki, szellemi megnyilvánulásai, szigorúan szervi alapon. Itt állt meg nálam a vonat, mivel ez nekem nem volt elég. Mindazonáltal megszereztem a végzettségemet, de krízisbe kerültem, amíg a sors úgy nem hozta, hogy kezembe nyomták Ru-

dolf Steiner Pszichoszófia című könyvét. Akkor 28 éves voltam. Amikor ezt elolvastam, tudtam, hogy igen, ez lesz az én utam, de ez jó néhány évet jelentett tanulásban, olvasásban, keresésben. Ha visszatekintek ezekre az évekre (még ha nem is ismertem a karma törvényvilágát úgy, ahogyan most ismerem): **minden lépésemnél ott volt a gondviselés, és nem mindig azt kaptam, amit kértem, de mindig azt kaptam, amire szükségem volt.**

Bagdy Emőke: Meggyőződéseim: elrendelt, hogy mi mit tegyünk az életünkben, hogy hol van dolgunk, hol van feladatunk. Amikor mondtad, hogy nem jössz vissza, és végül mégis csak hazahozott a sors, vagyis Isten akarta, a legfelső erő, aki téged életre hívott, hogy mégis itt van dolgod, és itt teljesíts. Ez csodálatos. Én egyáltalán nem akartam pszichológus lenni. Édesapám református lelkész, nagyapám egy országos hírvő költő volt, akit Trianon-sírató versei miatt sovínisztának bélyegeztek meg. Ezt nagyon megszenvedte, és ebben a szomorú nehéz menetelésben, ahogyan őt elítélték, bele is halt. Engemet nem vettek fel az egyetemre – a származásom miatt, osztályellenség, egy x-es meg egyéb, numerus clausus kategória –, bátyámat sem vették fel, azután később csak bejutottunk, mindig voltak segítő erők. Én gyönyörűséggel filosz akartam lenni, meg verselő, mint nagyapám, nem írtam verseket, csak nagyon szerettem az irodalmat. Ovidiusz Metamorfózisát fordítottam, és úgy éreztem, hogy bennem van is erre talentum, hogy ez a dolgom. Ez volt az érzésszerű üzenet, de nem ez volt az égi üzenet. Mivel akkor nem vettek fel az egyetemre, elmentem gyógytornásznak. Szereztem gyógytornászdiplomát, négy évig dolgoztam gyógytornászként, egyébként óriási hasznát vettem az életben. Közben változott a politikai helyzet, eljött 1963. Feloldották a numerus clausust. Abban az évben még fel is vettek az egyetemre, de hova: pszichológia szakra, ugyanis nem volt magyar–latin szak, csak simán magyarra mehettem volna, de nem akartam, mert akkor már voltak szívbéli kérdéseim. Tudniillik én tüdőbetegekkel foglalkoztam négy éven át, s akkoriban voltak tüdőcsonkoló műtétek, az egyik beteg gyorsan gyógyult, pedig a fél tüdejét kivették, a másiknak meg kivettek

a lebenyből egy picit darabot, és neki nem tudtam a légzését segíteni, mert fuldoklott. Nem értettem, hogy mi ez. Akkor indult a pszichológia szak, és én teljesen kalandor kíváncsisággal azt mondtam, hogy akkor jelentkezem ide, mert majd megmagyarázzák nekem, hogy ez miért lehetséges. Így lettem én oda terelve, a helyemre kerültem. 1968-ban szereztem diplomát. **Mérei Ferenc kiváló pszichológus a Lipót Országos Ideg- és Elmegyógyászati Intézetben megalapított egy kis pszichodiagnosztikai laboratóriumot, ami a magyar klinikai pszichológia fellegvára lett. Mérei mindjárt bennünket, első fecskéket, akik ide jöttek gyakorlatot tanulni, nagyon sok mindenre tanított, például, hogy szolgálj az embereket. Szolgáló vagy! Épp azt szólította meg bennem, aki én voltam és vagyok, az apám is az, az eleim, az őseim is azok: lelkészek, tanárok, generációkon át.** Nagy erőt kaptam. Itt megtanultam, hogy vigyázni kell a beskatulyázással. Az arisztotelianus orvosi rendszerben például egy fiók a skizofrénia, ha van elegendő számú és súlyosságú tüneted, akkor te ide tartozol, becsuklak abba a fiókba. Vigyázz, mert veszélyes a stigmatizáció! Én ott megtanultam, hogy egyenlők vagyunk. A lényeg: közénk tartozni, de csak akkor hajlok le, hogyha fölelem a másikat. Azért hajlok le, hogy fölemljem. Ez nekem világi tízparancsolat. Égi is van, én nagyon igyekszem betartani, mert gyakorló hívő vagyok. **Szívből mondom, amit mondok, és azt vettem észre, hogy az emberek ezt megérik: a hitelességet. Ez az alapja a tanításnak. A növendékeim megkapták azt a mély beoltást, hogy ebben a szemléletben viszonyuljanak az emberekhez. Szolgálók legyenek. Adom azt, amim van, kéretlenül, számolatlanul, és nem azt nézem, hogy mi a jutalom. Az onnan jön, fönről.** Például, ennek a Makovecz-templomnak a létrejötté. 2014-ben 73. születésnapomon azt éreztem, kellene, hogy valami új értelme legyen az életemnek, mivel már nem vagyok az egyetemen tanár, kellene valami maradandót, jelet, nyomot hagyni, hogy köszönöm Istennek a létet, hogy valahogy kifejezzem a hálámat. És akkor találkoztam a Makovecz-tervvel (ugye véletlenek nincsenek), de a templom felépítéséhez nagyon kevés pénz volt meg. Azt mondtam, hogy én megpróbálkozom. Ha hi-

szitek, ha nem, még a szűk baráti köröm is egy kicsit ütődöttnek tartott, amikor elkezdtem a gyűjtést. Az összes előadásom bevételét letettem, éveken át. Az első három év volt nagyon intenzív. Téglajegyek árusítását indítottam el, egy naplóbá mindenki beírhatta, hogy mennyit vett, itt van az emlékkönyv. Akiról tudtam, hogy tehetősebb, föl-kutattam, hogy hátha kinyílik a lelke. Rettentő sok tapasztalatot szereztem az emberről: kőgazdag, de elzárkózik, a nem is annyira tehetős pedig nagy pénzüsszeget ad. A kormányzat az ügy mellé állt. A saját püspökömnél viszont ellenállásba ütköztem, a saját egyházam részéről. És nézzetek körül, micsoda egy templom született! Nagyon boldoggá tett, hogy végül is sikerült. A viszontagságokat nem mesélem, Isten őrizzen, így is sok időt vettem el, és bocsánatot kérek ezért, de ez az életem történetéhez tartozik... És itt ülünk, és dicsérjük Istent együtt – már ki-ki a maga módján.

Bistey Zsuzsa: Úgy van. Kérdezhetek valamit? Milyen viszonyban vagy most a püspököddel?

Bagdy Emőke: Azóta nem ő a püspök, és kiváló, jó viszony van a jelenlegi püspökünkkel.

Bistey Zsuzsa: Aki annak idején ellenezte, ő járt itt valaha?

Bagdy Emőke: Fogalmam sincs! Nem tudom, hogy eljött-e. Látod, érdekes, hogy belekérdeztél jól a dolgokba. Föl sem merült bennem, ez az ő személyes dolga. Bizonyára járt itt.

Bistey Zsuzsa: Az ő sorsában ugyanúgy benne van, mint a tiédben, hogy az egyik igent mond, a másik nemet, de a kötés ugyanolyan erős.

Bagdy Emőke: Én is úgy gondolom.

Kiss József Zsolt: Így középen ülve, úgy érzem, hogy egyre inkább kirajzolódik a párhuzam, hogy miért is vagytok így együtt. Például mind a kettőtök életében jelen volt a kettőség, ez hasadást is hozhat a személyiségben, de ennek mi a progresszív hatása az életetekben? Egyáltalán, hogy tudátok összevarrni ezt a kettőséget?

Bagdy Emőke: Számomra nem volt kérdés, hogy hol van az igazság, az érvényesség: ahol a szeretetet kaptam, a feltétel nélkülit, az elfogadás biztonságát, ahol én otthon voltam, ahová én hazamentem, a nagyapámhoz, akinek gyerekként a térdén ülök, és verselünk, játszunk, rímeket faragunk. Ezt a nagyapát üldözik? Szóval hitele volt a saját gyermekkori tapasztalatomnak. Az én apám lenne rossz ember? Istent dicséri, szolgáló lélek. Szóval ott volt az érvényesség, ott volt a feltétel nélküli odatartozás. Amikor azt kérték tőlem, erről ne beszélj, akkor én tudtam, hogy nagyon komoly dologról van szó, és nem szabad. Megtanultam a hallgatást.

Bistey Zsuzsa: Nálunk is hasonló volt a helyzet, anyám erdélyi gyökerű és az erdélyi nagyapám a családjával együtt két évig egy marhavagonban lakott, ugyanis a saját birtokáról kergették el a románok. Mégis a fiát és a lányát egyetemig neveltette. **Ez a talpra állás. A mi családukban ez volt az életalaphelyzet: amikor minden elvész, akkor kell elkezdni építkezni. Ha most körülnézek a mi Európa-sorsunkban, szinte jó jelnek látom, hogy olyan mélyen és sebesen megyünk a végpont felé egy szörnyű örvényben kontinentális sorsunkkal együtt mi, individuumok, hogy ebből csak egy dolog jön ki: AZ ÖSSZEOMLÁSBÓL ALAPÍTÁS!** Az emberi életek tanulmányozása mellett a másik kedvencem a történelem volt, hiszen a kettőt egynek találtam: a történelem sem más, mint az ember, az emberiség létesülése, ezért az én biográfiám is benne van a történelmi korszakokban. Bennünket, magyarokat nagyon szeret az Isten, a mi arkangyalunk, akit Petőfi úgy nevezett, hogy a magyarok Istene, Mihály arkangyal. Minden nemzetnek van egy arkangyala – ezt Makovecztől tanultam meg. A mi arkangyalunk, amikor én 21 év távollét után hazajöttem, felruházott olyan erővel, hogy pszichológusként elindítsak egy képtelen munkát. **Azt kell elmagyaráznom ebben a mai korban, amikor az egész világunk fölött a hatalmas Mihály nevű arkangyal uralkodik, hogy elsősorban az a feladatunk, hogy azt a tudást az égi erőkről, ami valaha évezredekken keresztül (igaz, hogy csak a beavatottaknak, és nem a közembereknek) mindig megmaradt az emberiség életterében,**

most nekünk egyénenként újra fel kell vállalni, hogy a lélek hídként végre elindulhasson a fizikai test vonzásából a szellem felé.

A rám bízott feladatot egészen félreérthetetlenül kaptam meg: hogy a közép-európai misztériumban fogok dolgozni egy olyan helyen, ami az én születési helyem, amit én magam választottam. Ez még előttem sem volt teljesen világos, amikor én megérkeztem 33 évvel ezelőtt. Ezt megelőzően történt egy olyan változás az életemben, hogy két válóper után megismertem egy magyar klinikai pszichológust, aki nálam 21 évvel idősebb volt, és lett vele három gyermekem. Ezeket a gyermekeket én már európainak akartam nevelni, fölszedtük a sátorfát, és hazajöttünk. Azt gondoltam, hogy keresünk egy csendes falut, nyitunk egy apró kis pszichológiai praxist, amelyben ha valaki jön hozzánk, kezelni fogjuk ingyen és bérmentve. Gondoltam, hogy majd jönnek emberek, és elbeszélgetünk, engedélyt sem kértünk, még a diplománkat sem nosztrifikáltattuk, mert amikor kiderült, hogy mit kell ezért tenni különböző hivatalokban, akkor a férjem csak annyit kérdezett a tisztí főorvos asszonytól, hogy: Tessék mondani, beszélgetni szabad? Azt mondták, hogy igen. Akkor azt fogjuk tenni! Így érkeztünk haza. 1990-ben tartottam az első előadást Szombathelyen, de fogalmam sem volt, hogy mi lesz ebből. Írtam egy kis könyvet, **Vizöntökori újjászületés** címmel, amiben alapvetéseket fogalmaztam meg, például Goethétől idéztem, hogy aki nem tud magának elszámolni háromezer évvel, az maradjon homályban, tapasztalat nélkül, napról napra élve. Most ez úgy vágódott bele a csendes tóba, mint a téglá, és ennek a pici könyvnek kapcsán két év alatt 9600 ember jött el Ispánkra. Hihetetlen volt. Akkor éreztem meg, hogy arra, amit most nekem föl kell tárni, tulajdonképpen mindenki vár, és már fölismeri, hogy neki ebben dolga van. **Ezt tartottam én a magyar lélek legerősebb tulajdonságának, hogy üdvképes a lélek.**

Bagdy Emőke: Miközben hallgatlak, ugyanazon a hullámhosszon vagyok, ugyanezt gondolom, csak a magam ismeretrendszerében elhelyezve. Szomorúan állapítja meg a lelkem, hogy egyrészt az emberiség nem tanul a tapasztalatából, és a romokig kell eljutni, hogy újraépítkezzünk. Amikor

a legmélyebben vagyunk, akkor vagyunk a leginkább erre készítve. **Rehumanizációra van szükség, mert a spiritualitást tönkretették.** Nem akarok történelmi távlatokba visszamenni, csak a francia forradalomig, amikor a szabadság, egyenlőség, testvériség jelszóval borzalmas pusztítások következtek be. Az ész az Isten, öelötte minden meghajol. Az Istent letaszították a trónról, a papokat, a hitet üldözték. Azt a hitet, ami egy univerzális emberi képesség, amit kaptunk a teremtőtől. Az egész spiritualizmust lenyakazták, bekövetkezett a matéria és a materializmus szukcesszív eluralkodása. A tudomány tényleg óriási vívmányokat hozott, de nem hatotta át a szolgáló szeretet. Akkor mi végre a tudományos ismeret? A tudomány korrumpálódott, eladta magát, hogy gyilkoljon, hogy a hatalom szolgálatába álljon. A pénz uralkodóvá vált. Odajött a letaszított Isten helyére, a tudományt is félretelva. Tehát én nagyjából ugyanazt mondom, csak más szavakkal, mint amit te mondasz. **Respiritualizációra van szükség. Engedd magadba a magasabb emberi minőséget! A hit, ami nem felekezeti privilégium, hanem az embernek egy olyan égi adománya, amiben a magasabbrendűség erői vannak benne, nem mérhető, nem materizálható. A lélek spirituális valóság. Ha ezt megtagadom, akkor egy paradox tudomány szolgálója vagyok. LÉLEKTAN – akkor mi a tárgya, ha nincs lélek? Láttatok már ilyet?** Nem akarom ezt túlságosan kiélezni, de ez a tiszta igazság. Én beültem az iskolapadba, hogy tanuljam a pszichológiát, az összes gondolatrendszert. Mindig is arra próbáltam a tanítványaimat rávenni, hogy hiába vizsgázol le ebből vagy abból a gondolatrendszerből, az a lényeg, hogy megtudd válaszolni azt a kérdést, hogy ki az ember, mi az ember. Hogyan van jelen a világban? Lehet magyarázni, hogy így meg úgy, de van egy abszolútum, hogy mi mint lelkiekkal rendelkező lények milyenek vagyunk, vagyis azt eldönti ez a magasabb dimenzió, hogy szolgálunk, vagy sem. Úgy is mondhatnám: más esélyünk nincs, mint a szolgálat.

Bistey Zsuzsa: Igen, így érkeztem én 1990-ben Ispánkra, úgy találtunk rá, ahogyan az embert el szokták vezetni arra a helyre, ahol majd neki dolgoznia kell. Minden fizikai körülmény oda-

ragasztott az első másodperctől kezdve. Nem is tudtunk volna elmenni, mert leszakadt a kipufogó a kocsinkról. Leterítettem egy plédet azon a réten, ahol ma a házam áll. Tudod, visszamenőleg érted, hogy a gondviselés jelei mindenütt ott voltak, de amikor a munka elkezdődött, nekem egy olyan területet kellett összeragasztanom az általam képviselt klinikai pszichológiával, ami a Rudolf Steiner-féle szellemtudomány, amit akkor, 28 éves koromban bámulva olvastam. Rögtön tudtam, hogy ebbe az irányba kell elmennem, ez az én utam. De ez nem volt olyan egyszerű. **Az ember test, lélek és egy halhatatlan szellem. Ennek a szellemnek hosszú évezredek óta most először van alkalma arra, hogy áthassa az embert, le egészen a fizikai szervekig, mert a tudat fejlődése ezt ma megengedi. Az a hit, ami évszázadok óta a jámbor, jó érzésű embereket megtartotta, most isteni kegyelemből elkezdi vágyani a tapasztalás után. Nemcsak emlékezni akar a szellemvilágra, hanem aktívan együttműködni azokkal a teremtő szellemekkel, akik máig kísérik bennünket, mert a teremtés nem befejezett mű.** Amikor hazajöttem, és elindítottam a tevékenységemet, annak a kifejlődésében egy óriási előrelépést jelentett Makovecz Imre ellátogatása Ispánkra. 1997. szeptember 29-én az akkor már négy éve üzemelő, általunk felépített iskola épületében tartott egy előadást Szent Mihály arkangyalról, pontosabban szellemi tevékenységének hatásairól. A magyarokkal való régi összekapcsolódásáról, valamint arról, hogy a jelen korszakában éppen a magyarságtól kíván valamit: hogy ezt a csodásan kifejlesztett intellektust újra feltöltsük szellemi tartalommal. Ehhez szellemi alapokat kell lerakni. Itt, Közép-Európában megadott, hogy 120 évvel ezelőtt megjelent valaki, és elhozta a szellemtudományt. Mindazt az alapvetést, aminek alapján az individuum megértheti és átélheti ezeket az összefüggéseket, és teljesen szabadon a maga ütemében elindulhat ezen az úton, fölemelheti a gondolkodást, az inspirációt akár az intuíció fokára is. Megélheti azt, amikor az akarat jelzi, hogy nekem egyetlenegy dolgom van: építeni és segíteni, magamról megfélekedezni. **Az ember soha nem élhet csak önmagáért vagy egyedül, mert a sorsomat másokkal kell megosztanom és megélnem.**

Kiss József Zsolt: Az emberépítész Makovecz Imre kapcsán hoztunk össze benneteket, akik ugyancsak az ember építésében vesztek részt. Az emberépítésznek ma mit jelent, és a világnak mire van most szüksége?

Bistey Zsuzsa: Az ember alapvetően szellemi lény, és végre hosszú-hosszú évtizedek után elérte azt a fejlődési szintet, hogy ez a gyönyörű, okos, racionális gondolkodással rendelkező intellektus készen áll arra, hogy a szellemvilág valóságát befogadja. Ne hagyjuk, hogy a valóság fele továbbra is hiányozzon! Tehát a materializmus az egy átmeneti monománia, az ember beleszeretett az ásványvilágba.

Bagdy Emőke: Egy kétségbeesett küzdelem folyik, hogy a kommunizmus, a fasizmus, a nemzeti szocializmus újraébredjen, döbbenetes dolgok történnek, mintha nem tanulna az emberiség a tapasztalatokból, a játszma ugyanaz, a játékosok változnak. Borzalmas rágondolni.

Bistey Zsuzsa: De hát régi módon már nem lehet gondolkodni. Emlékezz vissza, az iskolában mikor kaptunk ötöst? Ha azt mondtuk vissza, amit a tanító néni mondott, de ez nem gondolkodás. Ez így ment az egyetemen is, hogy lejegyzeteled, amit a professzor mond, és azután jelesre vizsgázol, főleg, hogyha jó a memóriád, de ez nem gondolkodás.

Kiss József Zsolt: Úgy érzem, hogy most jutotunk el a fordulóra, a szellem elsötétülésének a korszakában vagyunk. Most mi a sürgető feladat?

Bagdy Emőke: Amint azt Vörösmarty Mihály költőnk állítja: „Egész világ nem a mi birtokunk; / Amennyit a szív felfoghat magába, / Sajátunknak csak annyit mondhatunk.” Majdnem olyan erővel mondom én is, hogy a tölem telhetőt tenni, hogy az emberek felé azt az igazat képviseljem, amiről mélyen meg vagyok győződve. Nem kell, hogy engem kövessenek, én nem akarok senkit megtéríteni, befolyásolni, csak fölébreszteni az embereket, csak ráébreszteni arra, amiben vannak, vagyunk. Hogy mivé lettünk mi, emberi lények, hová lettek azok az erők, amelyekkel igazán tudjuk egymást is éltetni, és hogy mit ártott az a világnép, filozófia, politika és életmód,

amibe beszorítottak bennünket. **A konzumizmus rosszabb, mint minden kommunizmus, borzalmas, hogy a pénz uralma mit csinált az emberrel, hogy teljesen levitte a lét alatti szintre. Ezért innen kell újra fölkapaszkodni és megtanulni, hogy mi az, ami fontos az életben. A tízparancsolatot újra a helyére kell tenni, annak is, aki egyáltalán nem kapott valamilyen erkölcsi nevelést. Az ateizálódás során sajnos a fürdővízzel együtt a gyereket is kiöntötték, ezért egy globális etikai válság alakult ki a világban, a mi életünkben is. Konzenzusra kell törekedni, elfogadni, hogy mi a közös jó, ami megtart bennünket.**

Bistey Zsuzsa: Amikor Makovecz először jött Ispánkra, nem sejtettük, hogy 14 évig fog velünk dolgozni. Azért jött Ispánkra, mert ott szabadon beszélhetett. Ott létezett egy szellemi közösség, egy szellemi műhely Rudolf Steiner szellemi tanításai alapján. Nagyon kevesen tudták, bár ő már 1986-ban, amikor ezért elvitte a rendőr, kinyilatkoztatta: neki egész életének tengelye Rudolf Steiner szellettudománya volt. Minden emberi tevékenysége, művészete, szociális érzéke, szervezőképessége, minden ebből fakadt, ez irányította az életét. Ezt a témát ma is csend övezi. Megvolt az az istenáldotta képessége, hogy amit látott, azt rögtön láttatta is másokkal, ez egy hatalmas ajándék a teremtéstől. Soha nem volt modoros, nem volt pozór, abszolút azzal a morális erővel és hitelességgel beszélt, ami a legritkább. Kapcsolatban állt a szellemvilággal. Nézd meg a formáit! A Nap-hierarchia, a forma és a mozgás, a bölcsesség urai rajta keresztül küldték ezeket a formákat, látni lehet, hogy az éterből anyaggá szilárdul a szellem, mert ez egy makoveczi épület, és mindenki, aki oda belép, az látja ezt. Ő tudatta velünk, hogy Ispánk abban a misztériumtérben fekszik, ahol négy és fél ezer évvel ezelőtt Gilgames, Uruk királya elindult, hogy felkeresse itt, Európa közepén az utolsó atlantiszi templom főpapjának szentélyét. Imre értette meg velünk, hogy ez a térség arra született – ahogyan a régiek tudták –, csak misztériumpontban lehet létrehozni egy új szakrális épületet... Leírta, hogy miért Ispánkon. Azt mondta, hogy fennmaradásunk alapjait ebben a tájban, ebben a múltban látja, ami az ember kultivált emlékezete által a jö-

vőbe megy át. A mi munkánk által, hiszen az idő egyetlen szünet nélküli áradás. **Aki ma abban gondolkodik, hogy eltörli a múltat, az önmagát törli el, és a jövőjét. Semmi másból nincs jövő, mint a múltból.** A halála előtt megrajzolta a kápolnát, úgy formálta meg, mint egy szellemi védvázat. Abból az anyagból, ami ezer évig is áll: vörösfenyőből. Ha időjárás viszontagságok érik, akkor sziklakeménnyé válik, s megmarad.

Kiss József Zsolt: Milyen erős analógia az, hogy az a faanyag a viszontagságok hatására megerősödik.

Bistey Zsuzsa: Mint a vikingek kis kápolnái a norvég őserdőben, azok is megvannak. A kápolna belső világát nekünk kell kiképezni, kifesteni az égi világ hierarchikus lényeivel, hogy ellensúlyozzák azt a rettenetes állapotot, ami ránk zúdult. Kihalt az a tudás, ami még a középkor derekán benne volt az emberben, hogy a világban működnek ellenhatalmak. **A gonosz egy objektív valóság, szellemi alap, eleven szellemi lények, ellenerők, de csak az ember által vezetődnek be. Itt az idő, hogy az ember megmérkőzzön velük, de hogyan mérkőzzön velük, hogyha létükről sem tud? Ez az egyik, a másik, hogy retteg, mert ha megmutatod, odaadod a szellemi alapokat, akkor egy dolog azonnal világossá válik: az ember érzi, hogy ő is felelős a folyamatokért, és ettől fél.**

Kiss József Zsolt: Rejtőzködik ez a bizonyos Ármány, mi kell ahhoz, hogy fölismerhessem?

Bistey Zsuzsa: Megvannak a jegyei, például az életünket rétegről rétegre fulladásig áthatoló hazugság, hogy kinyitasz egy újságot, és előre feltételezed, hogy úgysem lesz benne egyetlen igaz szó sem. Sokkal nagyobb veszélyben van a lélek, mint valaha. Olyan képességek tűnnek el, mint a hűség, a kitartás, az odaadás, az alázat. Az önzés az egekig emelkedik. Legyártják a csillogó-villogó új autókat, úgy, hogy bele van építve a rontás. Erre külön osztály működik az autógyárban, mert különben nem mozog a gazdaság, ha nem kell túl hamar javítani, eldobni a terméket. Tele vagyunk ilyen hazugságokkal, elhisszük, hogy ez az anyagi világ végtelenségig tágítható

és növelhető, pedig nem. Ez a filozófiája a materializmusnak: porból lettél, porrá leszel, az élet a születéssel kezdődik, a halállal fejeződik be.

Bagdy Emőke: Így jön létre az egész hedonista kor. Legyen neked jó, élvezd az életet, törődj magaddal! De ezzel végzetesen lehasítja a másikat, akitől a létem függ, hiszen csak a kölcsönös egymásrautaltság létezik.

Bistey Zsuzsa: Így van, de szükségszerű volt, hogy az ember ide süllyedjen, ez benne volt a teremtés tervében, mert Krisztus ebben a csodálatos Napkozmoszban a szabadság tudatát gyújtotta meg, ezért teremtett egy poláris világot, hogy az ember válasszon. Az embernek ma jogában áll választani a sötétet.

Kiss József Zsolt: Az emberiség belépett a szellemi felnőtt korába.

Bistey Zsuzsa: Pontosan, kimondhatjuk, még-hozzá szellemi fogyatékos állapotban lépett be. Hát innen szép győzni, nem? Elkerülhetetlen volt a mélypont.

Bagdy Emőke: Én is úgy érzem, hogy fogyatékosak vagyunk, emocionálisan analfabéták.

Bistey Zsuzsa: Haldokolnak az érzékszervek.

Bagdy Emőke: Ezt egészen az agyműködésig le lehet vezetni. A bal és a jobb agyfélteke: a ráció, az intellektuális, az anyagszerűség, a hatalom félteke, és az érzelmi agy: az időtlen kozmikus tudatunk, amely a mindenséggel van kapcsolatban. Ez utóbbi van háttérbe szorítva. Az érzelmi folyamatok abszolút sebzetek.

Bistey Zsuzsa: Ezek az alapvetések tökéletesen megtalálhatók a Bibliában is. Csak egy példát mondok arra, hogy kódokban beszél, gyönyörű képeket használ: a TUDÁS fájáról ettük azt a bizonyos almát, nem az ÉLETfáról. Innen nem szakítottunk, vagyis amíg bennünk a tudás életté nem válik, nem is fogunk tudni teremteni.

Bagdy Emőke: A pszichológia önismeret: „Hába füröszted önmagadban / Csak másban moshatod meg arcodat.” A másik nélkül senki vagyok,

ennek a fölismerésnek mindig meg kell születnie. Rád vagyok utalva, te meg énrám. Eljuthatsz a csúcsig, de egyedül vagy, nincs, aki tapsoljon a te diadalodnak, akármit értél el.

Kiss József Zsolt: Milyen a személyisége és szellemi állapota, és mi lenne a feladata a közép-európai embernek? S a végén szeretném Magyarországot is megemlíteni.

Bistey Zsuzsa: Makoveczet idézem. **Közép-Európa misztériumtér, az itt élő emberektől egy új szellemi kultúra megalapozását várja, amihez az utolsó 500 év történelme, különösen a magyar nép tekintetében a legjobb előkészület volt, ami érhetett bennünket. Mi nem vagyunk elpuhulva, elkényelmesedve, minket állandóan eltiportak, mi viszont nem tiportunk el senkit. Nem voltak gyarmataink, nem raboltunk el semmit, hanem túrtuk azt, hogy átmegy újra és újra rajtunk a traktor, de mint a fűszál, újra felálltunk. Ez az a lelki alap, az üdvképeség, ami nem engedi a légszomjat. Az emberi szabadság az akaratban kell, hogy megjelenjen.** A szabadság legfelsőbb foka az engedelmesség. Amikor az ember meg tud hajolni valami előtt, és így vagyunk a szellemvilággal is, amikor itt most kétségbeesünk és küzdünk, akkor is látnunk kell, hogy az ember szabadságra van teremtve. A magyar történelem, a magyar akarat mindig a szabadságra volt irányulva.

Kiss József Zsolt: 1956-ban ez megmutatkozott teljesen.

Bistey Zsuzsa: 1956-ban Makovecz Imre vitte a Műegyetem zászlaját a Petőfi-szoborhoz, utána két évig bujdosott, mert ki akarták őt végezni. Azt mondta nekem, hogy 11 napig a magyarok arkan-gyala alászállt, és itt volt velünk. Azóta Európa még nem tért ebből magához, mert felmutattuk egy rettenetes rendszernek az igazi arcát. Most ugyanazt fogjuk megtenni, ilyen szellemi központokkal, ilyen emberkörökkel, akikkel mi is dolgozunk. **Megmutatjuk egy teljesen megromlott, hazugságon épülő, emberellenes rendszer igazi arcát, egy szellemi forradalmat csinálunk.**

Bagdy Emőke: Nem érzed azt néha, hogy itt vagyok, de kevés vagyok, kevesen vagyunk? Nem érzem a támogató erőket az isteni támogatáson kívül.

Bistey Zsuzsa: Mire van szükséged azon kívül?

Bagdy Emőke: Valahogy arra a mégis gyarló emberi vonásra, hogy legyenek olyanok, akik jelentkeznek, és azt mondják, hogy értelek, veled vagyok, melletted vagyok.

Bistey Zsuzsa: Emőke, a mennyiség csak a materialisták istene, itt minőségekről van szó, soha nem leszünk többségben. Itt most meg kell születnie egy új kultúrának, különben az emberiség mélyebbre zuhan, mint bármikor az eddigi történelemben.

Kiss József Zsolt: Megvalósította magát a tér, a beszélgetésünknek legyen egy íve: itt vagyunk az Összetartozás diplomájában, mi itt vagyunk magyarok egy olyan geopolitikai helyzetben, ahol a Kelet és a Nyugat ötvöződhet. Mi a magyaroknak most a legfontosabb?

Bistey Zsuzsa: Az emlékezés és a gondolkodás kultivációja, a történelem minél pontosabb ismerete, az állandó emlékezés, gyerekkortól kezdve, hogy emlékezz az eleinkre, mert mások vállán folytatunk valamit, amit ők elkezdtek.

Bagdy Emőke: Tanuljunk a tapasztalatból!

Bistey Zsuzsa: Így van. Plusz az agyafúrtságunk, hogy akárhányszor bezárják előttünk az ajtót, találunk egy ablakot, amin bemászunk, mert ez is a magyar túlélésnek a receptje, mert még nem végeztük el a feladatunkat, egyetlen nemzet sem tűnik el, amíg a világsorsban ráirányított feladatot el nem végezte. Mi most vagyunk ennek a kellős közepén, Imrének minden második mondatából ez süttött. Azt mondta, hogy a kontinens belsejében egy új Nap készül felkelni, mi, magyarok vagyunk ennek a letéteményesei, a mi munkánkból kell felragyognia egy új fénynek! Ezért vagyunk körülcsaholva, ezért vagyunk körülvéve irtózáttal, idegenkedéssel, mert ez a mostani világ nem kedvez a szellemi fejlődésnek.

Bagdy Emőke: Angyal szóljon belőled! Hallgatlak némi ámulattal, hogy ilyen hatalmas feladat volna ránk bízva, a maroknyi, pici magyarokra.

Bistey Zsuzsa: Ember méretű!

Bagdy Emőke: Úgy érzem, hogy szükségszerű, hogy találkoztunk, ennek van célja, és olyan rendeltetése, amit e pillanatban lehet, hogy még nem tudunk tisztán megfogalmazni, nem is kellene. Van dolgunk, és ezt egyforma lélekkel teszszük, fölemeljük a tekintetünket: van fölöttünk gondviselés.

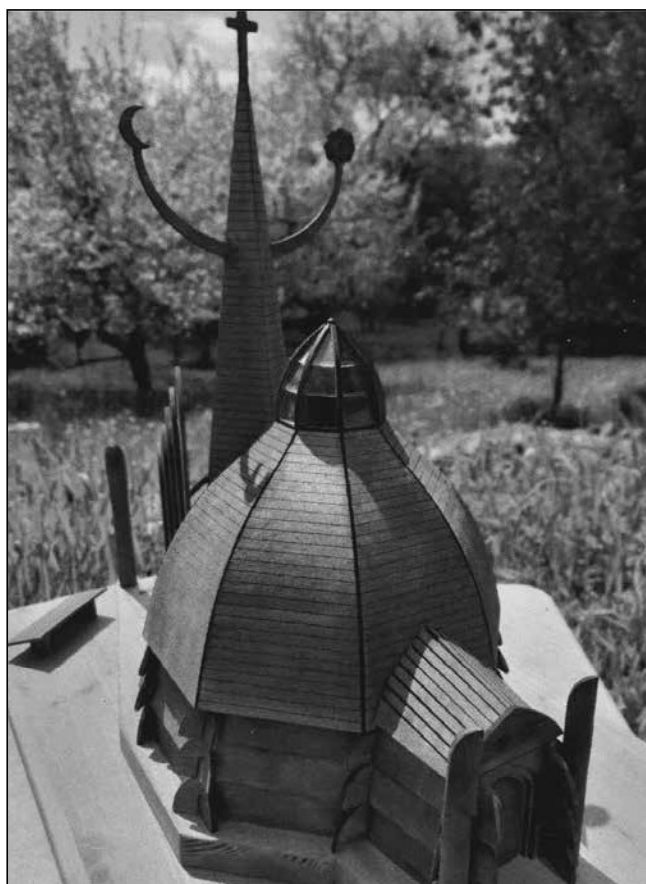
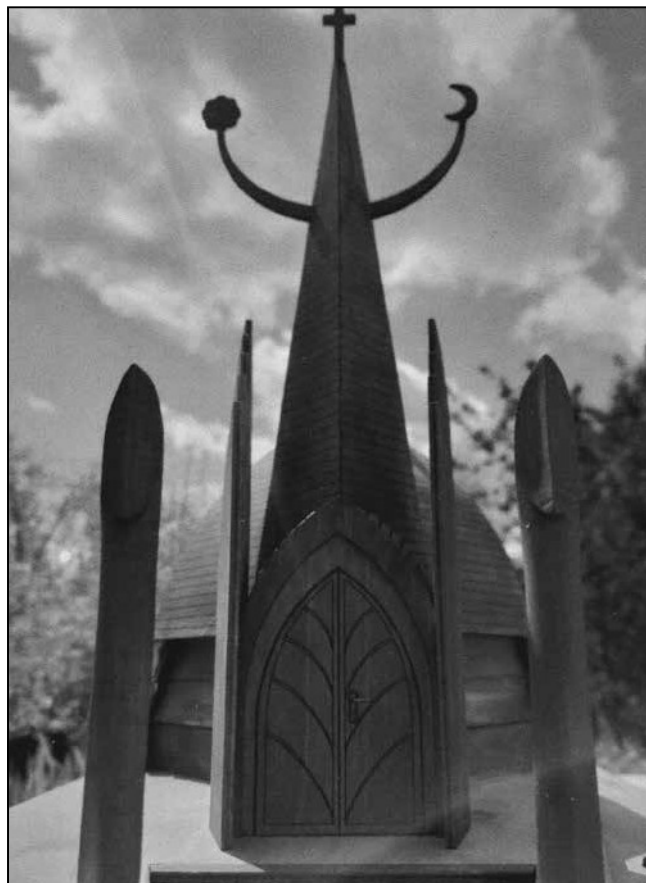
Bistey Zsuzsa: A materializmus elmélete, hogy a szándéktalan véletlen valamikor a semmiből gigászi detonációval teremtett valamit, és az ember, a tápláléklánc csúcsán lévő mohó majom semmivé robbantja megint, ha a kedve úgy tartja. Én a másik oldalon állok: az ember az Ige erejéből létbe gondolt szellem, az isteni fiúság jelöltje, egykor a mélybe zuhant, és földi testet öltött magára, azért van itt, hogy a megbánás műhelyében a tükör hosszú vaksága után sorsa helyére szökkenve magára ismerjen, és szabadon alakítson önmagán.

Bagdy Emőke: Áprily Lajos írta azt egy versében, hogy legyünk újra fent az ember magasán. Ez a mi hitünk célja is: segíteni fölemelni az embert.

Kiss József Zsolt: Úgy legyen, én is köszönöm fölfelé ezt a lehetőséget, hogy itt lehettem közepén, és hogy ti találkoztatok. Köszönöm, hogy elvállaltátok ezt a beszélgetést.

* A *Filantroposz Egyesület 2023. augusztus 11-én a YouTube-on közreadott beszélgetésének rövidített, szerkesztett változata.*

Aki szeretne az Őrzők kápolnájának létrejöttében anyagilag is segíteni, megteheti a következőképp: A számlaszám: Filantroposz Egyesület, MBH Bank, 59500784 - 16543797.

Makovecz Imre makettje az Ispánkra tervezett kápolnáról –
a makettet Pelle Pál készítette, fotó Bistey Márta